

Uudenmaan TE-toimisto

Eduskunnan valtiovarainkunnan
työ- ja elinkeinojaosto

Työ- ja elinkeinojaosto 6.10.2021 klo 8.30 / HE 146/2021 vp / Asiantuntijalausuntopyyntö

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022

Uudenmaan Työ ja Elinkeinotoimistolta on pyydetty lausuntoa eduskunnan työ- ja elinkeinojaostolle vuoden 2022 valtion talousarvioehdotuksen työllisyyden edistämisen määrärahoista, toimenpiteistä ja niiden vaikutusten arvioinnista. Lausunnossa on huomioitu myös Uudenmaan ELY-keskuksen näkemykset.

Työllisyyden edistämisen toimenpiteet

Suomen työmarkkinoilla vallitseva kohtaanto-ongelma vaatii toimenpiteitä usealla eri yhteiskunnan sektorilla. Uudenmaan TE-toimiston näkökulmasta merkittäviä toimenpiteitä ovat pohjoismaisen työvoimapalvelumallin toteuttaminen ja sähköisten työvälineiden kehitystyö. Hallituksen tavoitteet ja toimenpiteet ovat yleisellä tasolla kannatettavia ja niiden edistäminen on tärkeää. Nopeaa työnvälitystä ja työpaikkojen täyttymistä tukee laadukas ja riittävän vahvasti resursoitu yritysten ja työnantajien tarpeista lähtöisin oleva palvelu. Kokonaisuuden huomioiden riittävä resursointi ei kuitenkaan toteudu merkittävistäkin pysyväisluontoisista määrärahalisäyksistä huolimatta.

Hallituksen esityksessä kiitosta saa kansainvälisen työvoiman liikkuvuuden ja kotoutumisen edistämisen toimenpiteet, jotka ovat keskeisessä roolissa työmarkkinoiden toimivuuden kannalta. Kotoutumista tulee edistää hallituksen esityksen mukaisesti vahvistamalla maahanmuuttajien ammatillisia valmiuksia ja kielitaitoa, joka tukee heidän nopeaa työllistymistään ja osallisuutta.

Työperäinen maahanmuutto ja kansainvälinen rekrytointi

Työperäisen maahanmuuton tehostaminen vaatii usean hallinnon alan toimien kehittämistä ja kansainvälisten osaajien veto- ja pitovoimatyöhön tehdyt panostukset nähdään erittäin kannatettavina. Työlupaprosesseihin liittyvien henkilöstöresurssien turvaaminen, eri oleskelulupatyyppejä käsittelevien lyhenemien ja digitaalisen järjestelmän kehittäminen nähdään olennaisen tärkeinä keinoina nopeuttaa työvoiman saapumista Suomeen ja osaltaan vastaavat kohtaanto-ongelmaan. Laadukkaat lupaprosessit

5.10.2021

tukevat työperäisen maahanmuuton tavoitteita ja ehkäisevät turvallisuusriskejä.

Kansainvälisen rekrytoinnin ja työperäisen maahanmuuton lukumääriä halutaan kasvattaa nykyisestä huomattavasti koulutus- ja työperäisen maahanmuuton tiekartassa esitettyjen tavoitteiden mukaan. Yritysten tieto käytettävissä olevista palveluista on vähäistä ja yrityksiltä saadun palautteen mukaan tietoa on vaikea löytää. Tarvetta on yhden luukun periaatteella toimivalle konseptille. Work in Finland -rakenteen perustaminen on erinomainen keino lähteä kehittämään valtakunnallista kansainvälisen rekrytoinnin neuvonta- ja tietopalvelukokonaisuutta.

Pohjoismainen työvoimapalvelumalli

Hallituksen talousarvioesityksessä Pohjoismaisen työvoimapalvelun mallin toteuttamiseen varataan 70 miljoona euroa EU:n elpymisvälineen kautta. Uudenmaan Työ- ja Elinkeinotoimisto pitää pohjoismaisen työvoimapalvelumallin tavoitteita hyvinä ja uudistuksia pääosin kannatettavina. Kohtaannon edistämisen kannalta erityisen tärkeää on asiakaslähtöisyyden vahvistaminen. Nykytilaan nähden tiiviimmällä yhteydenpidolla työnhakijoiden työmarkkinavalmiuksien tukeminen ja tunnistaminen mahdollistuu paremmin. Tällä voidaan ajatella olevan suora positiivinen vaikutus kohtaannon edistämiseen.

Pohjoismainen työvoimapalvelumalli sisältää runsaasti lainsäädännön toimeenpanoon liittyviä velvoitteita, jotka paitsi kuormittavat palveluprosessia niin myös kaventavat viranomaisen mahdollisuuksia tehdä tarkoituksenmukaista priorisointia palveluiden toteuttamiseksi ja tilanteisiin reagoimiseksi. Uudenmaan TE-toimiston arvion mukaan Pohjoismaiseen työvoimapalvelumalliin osoitetut lisäresurssit eivät ole riittäviä mallin toteuttamiseksi ja työllisyysvaikutusten aikaansaamiseksi. Pysyvällä määrärahalisäyksellä pystytään toimeenpanemaan nykyisen lainsäädännön asettamat velvoitteet. Koronamäärärahat huomioiden kokonaislisäys on noin 5htv:tta Uudenmaan TE-toimiston näkökulmasta.

Resurssien korvamerkitseminen henkilöasiakaspalveluun ja Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin poikkeuksellisen yksityiskohtaisen lainsäädännön keskittyminen henkilöasiakaspalveluun ei vastaa hallituksen talousarvioesityksen mukaista kirjausta yritys- ja työnantaja lähtöisestä palvelusta. Malli kannustaa työvoimaviranomaista siirtämään resursseja yritys- ja työnantajapalvelusta henkilöasiakaspalveluun, jotta viranomainen selviäisi lainsäädännön asettamista velvoitteista. Kohtaanto-ongelman purkamiseksi kannustin on epätarkoituksenmukainen, sillä työnantajien tarpeisiin ja palveluun tulisi kiinnittää erityistä huomiota rekrytointien varmistamiseksi.

Pohjoismaiseen työvoimapalvelumalliin sisältyvän työttömyysturvan porrastamisen ja työnhakuvelvollisuuden voidaan olettaa lisäävän työnhakija-asiakkaiden aktiivisuutta. Talousarvioesityksessä on arvioitu työttömyysturvamenojen kasvavan voimaantulovuonna 16.7 milj. eurolla ja vuodesta 2023 lähtien 25 milj. eurolla.

5.10.2021

Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin työttömyysturvaprosessi on kokonaisuutena monimutkainen ja pirstaleinen. Käsiteltävien työttömyysturva-asioiden määrän on arvioitu kasvavan huomattavasti. Työttömyysturvaan liittyvä selvitys- neuvonta- ja lausuntotyö tulee lisääntymään Uudenmaan TE-toimistoon keskitetyssä valtakunnallisesti toimivassa työttömyysturvayksikössä. Huomiota kiinnittää se, että tätä ei ole huomioitu resurssijaoissa.

Pohjoismainen työvoimapalvelumalli tulee myös lisäämään hankittujen palvelujen käyttöä (työvoimakoulutukset, valmennukset, osaamiskartoitukset ym.). Hankintatehtävä on ELY-keskusten vastuulla. Koska ELY-keskusten hankinta-asiantuntijaresurssit ei olla uudistuksessa lisäämässä, on merkittävänä riskinä, ettei lisääntyneeseen palvelukysyntään pystytä vastaamaan.

Talousarvioesityksessä todetaan, että osana Pohjoismaista työvoimapalvelumallia kehitetään asiakaslähtöisen toimintatavan edellyttämiä laadukkaita sähköisiä palveluita ja työvoimapalveluiden toimintaa tukevia järjestelmiä. Suomessa julkiset työ- ja elinkeinopalvelut perustuvat yli 20-vuotta vanhaan URA-järjestelmään, joka ei toiminnallisuudeltaan vastaa nykypäivän vaatimuksia. Vanhentuneet työvälineet hidastavat työntekoa sitoen tarpeettomasti resursseja varsinaiselta ydintoiminnalta. Uudenmaan TE-toimiston arvion mukaan sähköisten työvälineiden kehittämistyö on *välttämätön edellytys* työllisyystavoitteiden toteutumisen kannalta. Uudenmaan TE-toimisto ei kuitenkaan ole oikea viranomainen arvioimaan kehitystyön edellyttämien määrärahojen riittävyyttä.

Uudenmaan TE-toimisto katsoo, että työllisyystavoitteiden toteutumisen kannalta avainasemassa ovat riittävät resurssit. Vaikka pohjoismaiseen työvoimapalvelumalliin suunnataan merkittäviäkin pysyviä lisäresursseja, toimintaan varatut resurssit jäävät liian vähäisiksi. Uudenmaan TE-toimisto pitää tärkeänä, että mallin toimeenpanoon varaudutaan tarvittaessa allokoimaan joustavasti lisää resursseja, mikäli tarvetta ilmenee toiminnan käynnistyttyä.

Johtaja

Tiina Korhonen

Palvelujohtaja

Jaakko Westerlund

Jakelu

Eduskunnan valtiovarainkunnan työ- ja elinkeinojaosto

Tiedoksi

Uudenmaan ELY-Keskus